

MARIJANA CVRTILA
 spektar@slobodnadalmacija.hr

I

O odgovornoj dimenziji škole svakako treba razmišljati, ali ne smijemo izbjegavati istinu da je roditelj taj koji prvenstveno odgaja dijete i da se ne može sve prebacivati na školu. Roditelj ima pravo i privilegiju odgajati dijete. Naravno, i surađivati sa školom. Škola mora dati svoj doprinos, ali ne može osloboditi roditelja odgovornosti

Od listopada smo krenuli s radionicama za učitelje koji od iduće jeseni kreću s kurikularnom reformom, a od prošlog tjedna otvorene su i virtualne učionice. Trenutačno je u cijeli proces uključeno čak 32 tisuće učitelja. To je cijeli grad Vinkovaca. Nikada dosad kod nas u jednom ciklusu edukacija nije bilo uključeno toliko ljudi

za ministrice obrazovanja i znanosti Blaženke Divjak turbulentno je razdoblje. Prijedlog Zakona o udžbenicima podignuo je dosta prašine, prije nego je prošli petak izglasani u Saboru. Jedan od koalicijskih partnera, Klub zastupnika Milana Bandića, uvjetovao je potporu tom dokumentu uvrštavanjem njihova prijedloga da se država zakonski obveže osigurati besplatne udžbenike osnovcima. Ministrica je, pak, najavljivala ostavku u slučaju da zakon ne prođe. Istovremeno, u školama je aktualiziran problem (nesankcioniranja) nasilja potaknut slučajem čakovečkog profesora Franje Dragičevića, a učitelji su izišli na cestu upozoravajući na dugogodišnje propuste sustava u vezi s tom problematikom. O tome, kao i temama vezanim za nastavak obrazovne reforme, čija je eksperimentalna faza "preživjela" prvo polugodište, za Spektar razgovaramo s ministricom Divjak.

•• Jeste li doista bili spremni napustiti Vladu u slučaju da Zakon o udžbenicima ne dobije zeleno svjetlo u Saboru?

– Kao ministrica imam vrlo jasne ciljeve, i od početka mandata navodim koja su to četiri cilja. Najviše vidljiv i onaj koji javnost najviše zanima, i za koji smatram da predstavlja ogroman iskorak za Hrvatsku, kurikularna je reforma. Tu nema dileme. Plan je jasan: ove godine krenula je eksperimentalna provedba koja nas informira kako da pripremimo sustav za njezino frontalno uvođenje od iduće jeseni u prve, pete i sedme razrede osnovnih te prve razrede četverogodišnjih srednjih škola. Tu su važna tri elementa – edukacija nastavnika, potom oprema za škole koja uključuje digitalizaciju, opremu za kabine te udžbenike, i na koncu donošenje kurikularnih dokumenata. Sve su to preduvjeti za uspješnu provedbu frontalne faze. Zakon o udžbenicima zacijelo je ključan jer definira da procedura odobravanja novih udžbenika počinje već od Nove godine, i da zakon nije izglasani, pitanje je što bi bilo. Što se tiče ostavke, s takvim stvarima se ne valja šaliti. Nikad se ne šalim s tim, niti sam neozbiljna u tome. Možda u nekim drugim stvarima, ali u ovome sigurno ne. Jer, ako ne mogu provesti svoj najveći reformski zahvat, onda cijela mislija mene kao ministrice pada u vodu.

•• Zakon o udžbenicima omogućuje, uz ostalo, jeftinije i tanje udžbenike, lakše školske torbe. Oporba vam je, međutim, zamjerila da obrazovanje svodite na kilograme?

– U jednom trenutku trebale smoći snage i reći "ovo je važno za našu djecu i idemo to poduprijeti", a ne kritiku svoditi na podmetanja umjesto na argumente. To je ono što zamjeram dijelu oporbe. Ovaj je zakon važan iz više razloga, a jedan od njih je da se poštuje

NISAM SE ŠALILA S NAJAVOM OSTAVKE

Jer mi je REFORMA KURIKULUMA VAZNIJA OD FUNKCIJE

Intervju: Blaženka Divjak

Kao ministrica imam vrlo jasne ciljeve. Najviše vidljiv i onaj koji javnost najviše zanima, i za koji smatram da predstavlja ogroman iskorak za Hrvatsku, kurikularna je reforma. Tu nema dileme. Ove godine krenula je eksperimentalna provedba koja nas informira kako da pripremimo sustav za njezino frontalno uvođenje od iduće jeseni u prve, pete i sedme razrede osnovnih te prve razrede četverogodišnjih srednjih škola, kaže za Spektar ministrica znanosti i obrazovanja

autonomija učitelja prilikom izbora udžbenika, koji će sukladno zakonu biti jedini obvezan materijal u nastavi. Učitelju se daje veća mogućnost izbora pa tako neće morati uz udžbenik vezati određenu radnu bilježnicu ili zbirku zadataka iz kompleta, nego možda neku drugu ili ništa od toga, neki drugi dodatni materijal iz repozitorija, digitalne materijale, ono što smatra bitnim za svladavanje gradiva u svome predmetu. Izbor tih materijala je na njima.

Što se tiče smanjenja mase knjiga, tu smo jednostavno slijedili preporuke Svjetske zdravstvene organizacije o tome koliko dijete može nositi na leđima jer učeničke torbe danas su uistinu preteške. S druge strane, rasterećujemo djecu ne samo od mase nego i količine činjenica u takvim tiskanim materijalima. To je važno jer na taj način otvaramo puno veću mogućnost da umjesto deset stranica teksta koristimo digitalne sadržaje, na primjer da se dio gradiva svlada virtualnom šetnjom kroz muzej ili grad ili koraljni greben ili kroz unutarnje organe u ljudskom tijelu. Na posljetku, ograničavanjem cijena udžbenika uvodimo red na tržištu. Prije desetak godina, kada je država kupovala udžbenike, od jedne do druge godine vidio se veliki porast i cijena i zahtjeva. Znači, prvo treba regulirati tržište, a tek onda angažirati javni novac, a tim će se naravno zaštititi i kućni budžet. Treba reći da smo mi i prije nego se zagrebački gradonačelnik sjetio imali preliminarne razgovore s predstavnicima osnivača škola, te razgovarali o mogućnosti uvođenja besplatnih udžbenika za učenike kao i da oni budu vlasništvo škole. To rješenje nije bilo dio amandmana gospođe iz Kluba zastupnika Milana Bandića, nego je to naša originalna ideja koja je izmijenila predloženi amandman.

Nasljeđivanje udžbenika

•• Besplatni udžbenici za osnovce osigurati će se već iduće školske godine, iako novac u proračunu za to nije predviđen. Ministar Zdravko Marić najavljuje da bi se to moglo pokriti preraspodjelama u proračunu, a najavljuje se i novi model osiguravanja besplatnih udžbenika. Što će on donijeti te hoće li besplatni udžbenici za osnovce državu koštati najviše 165 milijuna kuna, kako procjenjuju u vašem ministarstvu, ili 280 milijuna kuna, kako navode iz Kluba zastupnika Milana Bandića?

– Procjenu od najviše 165 milijuna kuna za učenike osnovnih škola radili smo na osnovi novog Zakona o udžbenicima i smatram da je ona realna. Treba reći da je to procjena za nabavu knjiga prve godine, a poslije će se one dokupljivati, odnosno kupovati udžbenike koji će slijediti promijenjeni kurikulum.

Ponavljam, mi smo od početka planirali da nove knjige koje će platiti država budu vlasništvo škole, da ih učenici dobivaju na početku školske godine, a na kraju godine vrate. U tom smislu u svim školama bit će formirane zbirke udžbenika, a nakon dvije, tri godine, kako pokazuju dosadašnja iskustva, dokupljivat će se pohabane knjige, odnosno zamijeniti novima. To se odnosi na tiskane udžbenike. Kada govorimo

Što se tiče mog spominjanja ostavke, s takvim stvarima se ne valja šaliti. Nikad se ne šalim s tim, niti sam neozbiljna u tome. Jer, ako ne mogu provesti svoj najveći reformski zahvat, onda cijela misija mene kao ministrice pada u vodu

Potpuno nove udžbenike iduće školske godine dobit će samo učenici koji idu u kurikularnu reformu, a svi ostali koristit će postojeće udžbenike

Jasno moramo reći da je učitelj odrasla osoba u školi i on bez obzira na situaciju u kojoj se nalazi mora ostati učitelj. Nema isprike za nasilje

o digitalnima, situacija je slična. One će se kupovati prve godine, a nakon toga će se svake godine dokupljivati licencije. To je model koji smo razvijali cijelu prošlu godinu i koji ćemo finalizirati nakon što se prihvati pravilnik koji govori o udžbeničkom standardu, a koji je propisan Zakonom. Sigurno je da će to biti model koji će osiguravati održivost i nasljeđivanje. Treba dodati i da će potpuno nove udžbenike iduće školske godine dobiti samo učenici koji idu u kurikularnu reformu, a svi ostali koristit će postojeće udžbenike.

•• Već ste na to odgovarali, međutim, kako gledate na optužbe da u reformi školstva pogodujete digitalnom, IT lobiju?

– Uvijek se jako čudim takvim primjedbama jer ti isti nakladnici, iz dijela kojih dolaze takve primjedbe, uz tiskane proizvode i digitalne knjige i materijale.

Radionice za 32.000 učitelja

•• Da, ali primjedbe, koliko pratimo, više idu prema nabavi tableta i drugih "nosača" na kojima se ti digitalni sadržaji očitavaju, odnosno koriste, a nakladnici nisu proizvođači, ni dobavljači te opreme. – Mislim da bi bilo najbolje da kupimo pločice i krede, no onda bi možda bio problem što pogodujemo onima koji proizvode pločice i krede. Ako na taj način razmišljamo, onda ne smijemo graditi ni škole jer se pogoduje građevinskom lobiju, ne smijemo kupovati školske klupe jer imamo drveni klaster i drvni lobi. Ne bismo smjeli kupiti nijednu knjigu jer su tu izdavači, a ni računalo. Ako tako gledamo, onda ili moramo kazati da sve vraćamo na najjeftiniju moguću tehnologiju i to onu prije tiskane knjige, ili da kažemo da ništa od toga ne trebamo. Najbolje da učimo na leđima.

•• "Odradili" ste prvo polugodište eksperimentalne faze kurikularne reforme "Škola za život". Kakve su povratne informacije iz ove 74 škole? Jeste li zadovoljni provedbom?

– Upravo sam danas obišla tri škole, od toga dvije "Škole za život" u Krapinsko-zagorskoj županiji, i odlično je. U jednu smo školu došli nenajavljeno. Bilo je zanimljivo vidjeti kako se ipak radi drugačije. Djeca u prvom razredu radila su u manjim grupama, rješavala probleme, a nakon toga su predstavnici grupa govorili o tome što su zaključili. Koristila se tehnologija u jednom vrlo ograničenom, ali svrsishodnom obliku. Učenici su zadovoljni, kod učitelja je motivacija veća jer mogu, osim što imaju kurikulum po kojemu rade, stvarno biti kreativni. Sustavno prikupljamo podatke i evaluiramo pa ćemo uskoro na mrežnim stranicama objaviti neke rezultate. Već sada podaci pokazuju vrlo visoku razinu zadovoljstva, i učitelja, i učenika. Ali nama taj eksperimentalni program ne služi samo da bismo rekli "e ovo je super" nego da bismo kazali "ovo uspijeva, a ovdje još moramo napraviti određeni pomak" i pripremiti se za uvođenje u sve škole.

•• Gdje se pokazala potreba za tim pomakom?

OLAKŠAT ĆEMO ŠKOLSKE TORBE I UVESTI RED NA TRŽIŠTU UDŽBENIKA

Što se tiče smanjenja mase knjiga, tu smo slijedili preporuke Svjetske zdravstvene organizacije o tome koliko dijete može nositi na leđima jer učeničke torbe danas su uistinu preteške. S druge strane, rasterećujemo djecu ne samo od mase nego i količine činjenica. Ograničavanjem cijena udžbenika uvodimo i red na tržištu, odlučna je ministrica znanosti i obrazovanja Blaženka Divjak

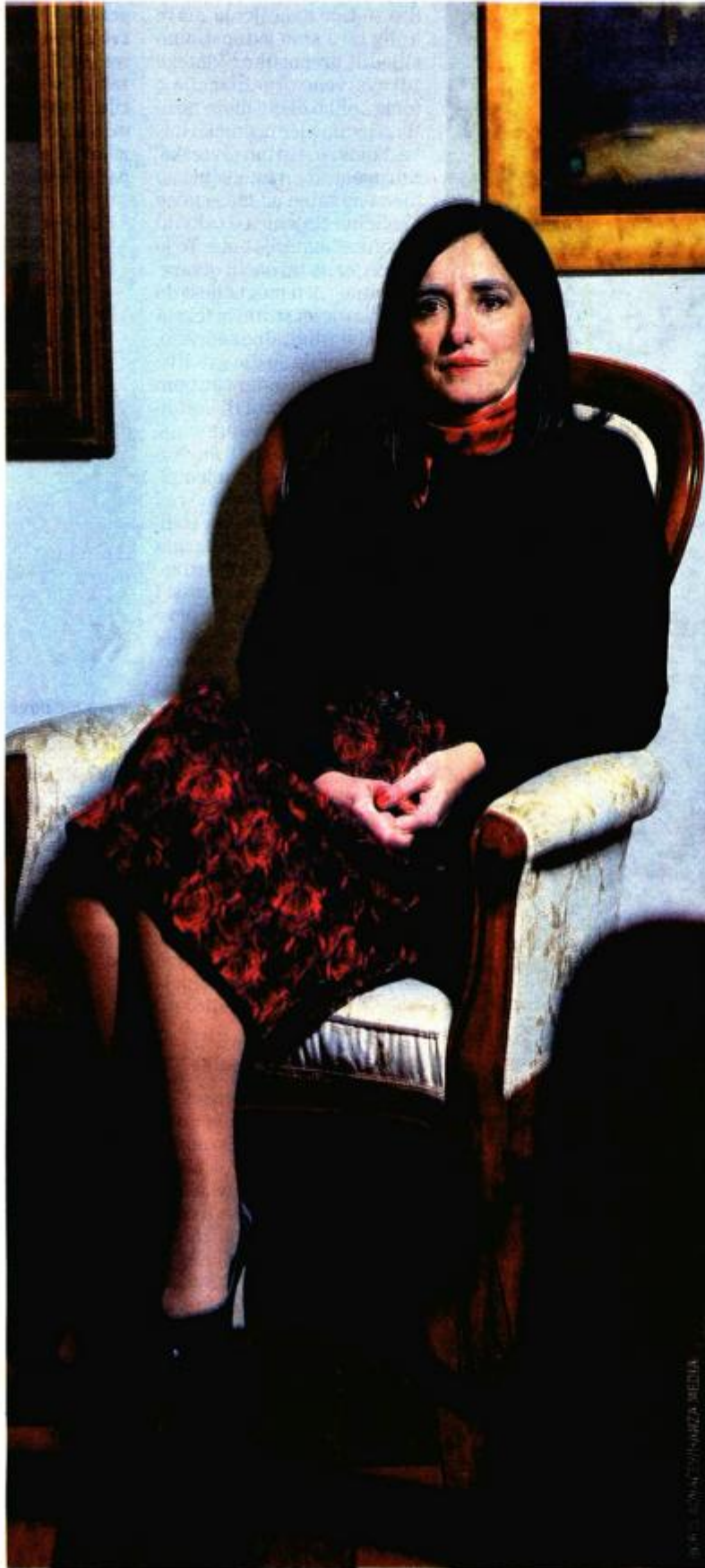
nastavak
sa str. 5

– Prije svega, u edukaciji nastavnika. Ta je edukacija za eksperimentalnu fazu krenula u travnju ove godine, ali sada sa zadovoljstvom mogu reći da smo za sve učitelje s edukacijom krenuli pet mjeseci ranije, praktički od početka nove školske godine. Pokazalo se, naime, da je od travnja do rujna bilo premalo vremena. Sada smo od listopada ove godine krenuli s prvim radionicama uživo za učitelje koji od iduće jeseni kreću s kurikularnom reformom, a od prošlog tjedna otvorene su i virtualne učionice. Trenutačno je u cijeloj državi uključeno čak 32 tisuće učitelja. To je cijeli grad veličine Vinkovaca. Nikada dosad u Hrvatskoj u jednom ciklusu edukacija nije bilo uključeno toliko ljudi.

U evaluaciji eksperimentalnog programa pokazalo se također da određeni problem predstavljaju teme. Prema odgovorima učitelja iz eksperimentalnih škola, tri su teme na koje trebamo staviti naglasak: prije svega vrednovanje i ocjenjivanje jer učitelji traže da se više radi s njima na tome kako vrednovati i ocjenjivati rad učenika. Druga je tema učenje i poučavanje uz pomoć tehnologija, gdje većina učitelja osjeća određenu nesigurnost. Na koncu, tu su metode poučavanja koje se više oslanjaju na problemsku i projektnu nastavu te istraživački rad u nastavi, što će također trebati pojačati u edukaciji. Traže i potporu u integraciji međupredmetnih tema u pojedine predmete, a pohvaljuju mogućnost suradnje, ne samo u virtualnim učionicama, nego i uživo na seminarima, mogućnost razmjene materijala ali i slobodu u poučavanju.

•• U javnosti se mogu čuti zamjerke da nećete stići provesti evaluaciju eksperimentalne faze reforme kako biste do jeseni popravili ono što se pokazalo slabom točkom.

– Evaluacija, kao što vidite, traje cijelo vrijeme. Model prema kojemu radimo je model prema kojem se u svijetu provode reforme, i to ne samo

Od početka smo planirali da nove knjige koje će platiti država budu vlasništvo škole, da ih učenici dobivaju na početku školske godine, a na kraju vrate. U svim školama bit će formirane zbirke udžbenika, a nakon dvije, tri godine, dokupljivat će se pohabane knjige

u obrazovanju. Na isti način funkcionira i industrija. Kada biste, na primjer, ovaj mobitel proizvodili tako da prvo napravite prototip, pa onda njega evaluirate, pa godinu dana razmatrate evaluaciju, u trenutku proizvodnje on bi već zastario. Nitko tako ne radi. I mi koristimo ciklički razvoj te kada završimo s eksperimentalnom idemo s frontalnom fazom kurikularne reforme, s tim da svake godine treba prikupljati informacije i inovirati sustav. Ne smijemo dopustiti da se u nekom trenutku taj sustav zacementira. Na primjer, i neka rješenja u novom Zakonu o udžbenicima predložili smo na temelju evaluacije nastavnih materijala iz eksperimentalne faze.

•• Znači, reforma ide dalje i na jesen će sve biti spremno za frontalnu fazu i uključivanje novih oko 150 tisuća učenika prvih, petih i sedmih razreda osnovnih škola, te prvih razreda srednjih škola?

– Da. Raspoložemo novcem koji je osiguran s više različitih stavki. Tako više od 20 milijuna kuna ide za učitelje iz eksperimentalnih škola za stimuliranje dodatnih aktivnosti, nagrađivanje, prekovremeni rad i slično. Imamo 130 milijuna kuna iz proračuna upravo na stavci kurikularne reforme te oko pola milijarde kuna iz različitih europskih sredstava – od potpore Europske komisije do Europskog socijalnog fonda.

Prevenција nasilja

•• U sklopu odgovora na nasilje u školama, zbog kojeg su učitelji izišli na ceste, u javnu ste raspravu poslali pravilnik o potpori učenicima problematičnog ili u riziku od problematičnog ponašanja. Dio stručnjaka smatra prerestriktivnom mjeru, poput one da se učenike već s opomenom šalje u program odgojno-obrazovne potpore, a problematične učenike na šestomjesečni preodgoj, odnosno tretman.

– Najprije treba reći da se u pravilniku nijednom riječju ne spominje preodgoj, nego podrška i stručni tretman. Pravilnik je instruktivne na-

ravi i nije represivan. Želimo poslati poruku da u školama treba osigurati potporu i učenicima i učiteljima i svim zaposlenicima kako bi znali rješavati konflikte nenasilnim metodama. Pokrećem izradu akcijskog plana koji će to cjelovito obuhvatiti. S jedne strane legislativa jest važna, ali još je važnije da osnažimo sve zaposlenike škola da znaju djelovati u tim situacijama i u prevenciji, i u reakciji. Treće je razviti održivi sustav podrške za sve.

Pravilnik koji spominjete radimo duže vrijeme, slučajno se poklopilo da je u javnu raspravu upućen upravo nakon javnog skupa. Njime želimo učenike koji su u riziku od problematičnog ponašanja ili koji već pokazuju takvo ponašanje prepoznati na vrijeme, pružiti im podršku, omogućiti da s njima, ali i njihovim roditeljima, rade stručnjaci u školi ili izvan ako škola nije ekipirana, a razmišljamo i o mobilnim timovima stručnjaka. Ovo je, rekla bih, sustav osvješćivanja, a ne represije.

•• Slučaj profesora Franje Dragičevića ukazao je na brojne slabosti sustava i dugogodišnje zanemarivanje odgojne dimenzije škole. Vaš je stav da se na nasilje nikada ne odgovara nasiljem?

– Tako je, uvjerilo me to mojih 29 godina iskustva u školi i na fakultetu. O odgojnoj dimenziji škole svakako treba razmišljati, ali ne smijemo izbjegavati istinu da je roditelj taj koji prvenstveno odgaja dijete i da se ne može sve prebacivati na školu. Roditelj ima pravo i privilegiju odgajati dijete. Naravno, i surađivati sa školom. Škola mora dati svoj doprinos, ali ne može osloboditi roditelja odgovornosti. Škola nikako ne može biti zamjena za roditelje, staratelje i obitelj. Statistika vezana za pedagoške mjere ne pokazuje rast nasilja u našim školama, ali smo postali više svjesni različitih situacija nasilja u obrazovnim ustanovama. Međutim, jasno moramo reći da je učitelj odrasla osoba u školi i on bez obzira na situaciju u kojoj se nalazi mora ostati učitelj. Nema isprike za nasilje.

O NAPADIMA NA PROSVJETARE

Vrijeme je za preciznije mjere

Ne podržavate prijedlog sindikata i učitelja da se napad na prosvjetnog radnika tretira u Kaznenom zakonu kao napad na liječnika i da fizičko ozljeđivanje učitelja može odraslu osobu strpati i do pet godina iza rešetaka? – O tome možemo razgovarati, treba vidjeti kakva su iskustva u drugim državama i jesu li polučila pozitivne rezultate. Već i sada u situacijama prijete zaposlenicima DORH reagira prema službenoj dužnosti. Treba reći da pripremamo i izmjene pravilnika o pedagoškim mjerama koje namjeravamo jasnije i preciznije odrediti i omogućiti da njihovo provođenje bude brže i svrsishodnije.

CIJENA REFORME: TKO ĆE SVE TO PLATITI?

Uređaji ostaju u vlasništvu škole

Tko će pokriti cijenu tableta za 150.000 učenika koji iduće godine idu u kurikularnu reformu? Idemo li analogijom iz eksperimentalne faze, prema kojoj je cijena jednog tableta bila maksimalno 1000 kuna, za to će trebati oko 150 milijuna kuna? – To je pitanje na koje bismo trebali dobiti odgovor nakon završetka prvog polugodišta kad izvršimo analizu dosadašnjih rezultata i napravimo procjenu. Naš MDM (Mobile Device Management), sustav koji upravlja svim tim uređajima, informirao je kako se u eksperimentalnoj fazi svakodnevno u nastavi koristi 75 posto tableta, a svaki

tjedan više od 90 posto. Nisu to jedini digitalni uređaji koje možemo koristiti, a također ne možemo unaprijed znati hoće li se neke škole koristiti pretežito udžbenicima u tiskanom izdanju. U tom slučaju za nas bi zadovoljavajuća razina tehnologije bila da svaka učionica ima pametnu ploču ili zaslon, projektor, računalo, što je uglavnom prihvaćeni standard. U svakom slučaju, i za nabavu tableta radit ćemo novi model u kojemu će kao i kod knjiga uređaji biti vlasništvo škole. Razgovarat ćemo i s osnivačima da vidimo njihove mogućnosti. Razmotrit ćemo sve opcije te nakon toga utvrditi model.

PROMJENE U IZBORU UDŽBENIKA

Sastav povjerenstva bit će tajan

Novost koju uvodimo u postupku odobravanja novih udžbenika jest da će sastav članova povjerenstva biti tajan. Dosad je bilo puno pritužbi članova tih povjerenstava kako su bili izloženi pritiscima da pojedini udžbenik pozitivno recenziraju i odobre. Ubuduće ćemo njihova imena javno objavljivati kada završi cijeli ciklus i prođe evaluacija udžbenika, ali nećemo za konkretan udžbenik kazati koji su recenzenti sudjelovali u procesu njegove recenzije. To je postupak koji je uobičajen kod znanstvenih i stručnih recenzija – najavljuje ministrica Divjak.